

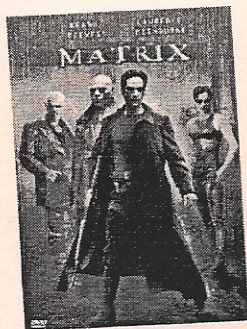
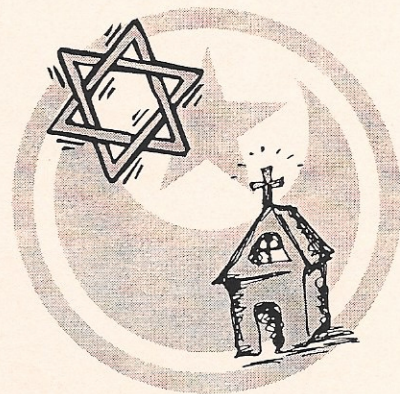
KRISTENT Perspektiv

5. ÅRG. NR. 3, 2002

Korstog med mange kasketter

Moses Hansens korstog på Nørrebro blev en af de mest omtalte demonstrationer i lang tid. Men meningene er delte om metoderne og faconen. Hvor mange kasketter kan vi have på, når vi forkynder evangeliet?

Side 5

Er virkeligheden en fantasi?

Flere film blander effektivt fantasi og virkelighed og sætter derved spørgsmålstejn ved begge. Er det hele en drøm og kan vi sige noget sikkert om virkeligheden? Side 10

De kristne i de sidste tider

Dommedag bliver ofte basuneret, når ydre katastrofer lurser, men tiden er især apokalyptisk på grund af de indre farer, som truer kirken og de kristnes kald.

Side 8

LIDT OM BLADET...

Ideer med højt lydniveau

Film ser vi, når vi skal koble af og nyde en afslappende stund. Men de er også fyldt med ideer, og de levende billeder kan være med til at øge vor forståelse for den tid, vi lever i. Tit har vi dog svært ved at sætte fingeren på budskaberne og relatere dem til den kristne tro. Ofte bliver ideerne ikke diskuteret, men rumsterer under overfladen.

Vi har denne gang tre sider om film, og vi vil i de næste numre tage forskellige temaer op, som går igen i film i øjeblikket.

Spidsen den anden vej

Spidsen er vor faste kommentar til et aktuelt emne i tiden. Den tvinger os til at kikke samtiden i øjnene og forholde os kritisk til den.

Men nogle gange bliver spidsen også rettet den anden vej - mod kirken og evangeliet, når den og det får megen spalteplass. Det fik den i august, da et stort kors satte dagsordenen på Nørrebro.

Hilsen
Redaktionen

Må vi be' om lidt begejstring

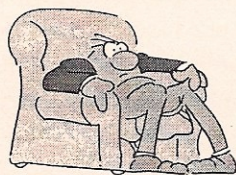
Der skal være plads til salmerne, men lovsangen udfylder også et forsømt behov i kirken. Side 17

Troens eventyr trods modgang

"Lad os gå ned i byen og kaste os ud i det eventyr, vi har fået sendt".

Rilians ord slår tonen an i Sølvstolens sidste kapitler. Læs mere om Narnia-bogen.

Side 13

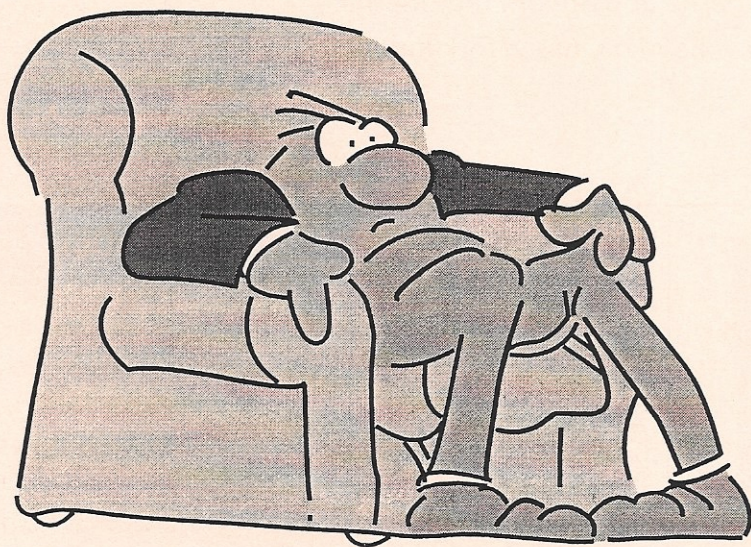

Kampen mod kedsomhed

Kedsomhed kan udvikle sig til apati, livsløse og manglende begejstring over det liv, Gud har kaldet os til. Side 2

Kampen mod Kedsomhed

Af Carsten Thomsen

Kedsomhed angriber alle, men den kan udvikle sig til en mere grundlæggende livslede og apati. Hvad er årsagen til denne manglende begejstring over det liv, som Gud har sat os i - og er der nogen vej op af sofastolen?

“Jeg keder mig” - sådan kan vi en gang imellem høre drengen sige opgivende, når han endelig er blevet mæt af dage efter at have skudt et utal af krigsfly ned på computerskærmen og alt andet legetøj for længst er blegnet.

Voksne krymper sig, for der er intet vi nødigere vil indrømme, end at vi keder os. Det er den totale overgivelse, en kasten håndklædet ind i livets ring. Det hedder sig jo, at det er kun er uintelligente mennesker, som keder sig.

Skulle vi plages af kedsomhed, kan vi jo altid tage fat i støvsugerens og gøre rent - hvorfor kede sig, når der er så meget at gøre?

Men kedsomheden angriber ikke kun dem, som ikke har noget at bestille. Selv med kalenderen fyldt kan en grundlæggende ligegyldighed over for tilværelsen lamme os med apati og livslede. En kedsomhed, som er en hån mod det liv, Gud har kaldet os til, en venden

ryggen til den forunderlige verden, den Almægtige har skabt.

Undertiden rammes vi af en mildere og mere uskyldig form for kedsomhed - pludseligt, når vi står i køen i supermarkedet, mens vi venter på bussen eller udfører monotont arbejde eller lytter til en prædiken, som vi føler søvndyssende. Det er en “situativ” kortvarende kedsomhed, som ofte udtrykkes med et gab og arme, der langsomt strækkes i vejret (dog ikke så demonstrativt, hvis man er i kirke!).

Men der er en mere alarmerende, langtidsholdbar “eksistentiel” kedsomhed, som jeg i denne artikel vil koncentrere mig mere om. Den er dybere forankret, og der skal mere end en støvsuger til at få bugt med den.

Prædikerens Bog beskriver denne følelse i detaljer - en følelse af ligegyldighed overfor livet, at der tilsyneladende ikke er noget, som i bund og grund

tilfredsstiller, en formålsløshed med alt det, man foretager sig,

“Jeg så, at alle de ting, der sker under solen, er tomhed og jagen efter vind”. Det er en eksistentiel livslede, hvor monotonien i livet keder os, hver dag synes at ligne den foregående, og den næste vil heller ikke indeholde nogle overraskelser.

Kristendommen har ofte sidestillet denne kedsomhed med en af de syv dødssynder, *acedia*. På dansk kalder vi det sløvheden, selvom det ikke er helt dækkende. Munkene i middelalderen talte om det som “middagsdæmonen”, der kan få dvaskheden til at dvæle i en,

når solen står højest på himlen. *Dorothy L. Sayers* beskriver denne dødsynd rammende:

Det er den synd, som ikke tror på noget, ikke har omsorg for noget, ikke søger noget, ikke blander sig i noget, ikke nyder noget, ikke elsker noget, ikke hader noget, ikke finder mening i noget, ikke lever for noget og kun forbliver i live, fordi der ikke er noget at dø for.

En intellektuel og åndelig apati og sløvsind, som ikke engagerer sig i livet og dets muligheder og forpligtelser.

Flugten fra virkeligheden

Vi driver ofte ubemærket ind i en sådan tilstand, hvor det starter med en voksende følelse af, at der ikke længere rigtig er noget, der begejstrer. Fællesskab med Gud og de kristne begejstrede før, men nu føles det monotont, andagten er ikke så livgivende som tidligere, ens karriere er stivnet, og vi er ikke længere entusiastiske i vores arbejde eller hobbyer, der er ikke længere nogen liden-skab i ægteskabet.

Det kan endda gøre os ufølsomme og apatiske overfor andre menneskers problemer og forhindre os i at sætte pris på de gaver og velsignelser, som Gud skænker os.

I denne tilstand begynder vi at fantasere for at slippe væk. Vi lever ikke længere i nuet, men drømmer om eller bekymrer os for meget om fremtiden, og idylliserer eller skammer os over for-tiden.

"Hvis bare....." tænker vi, så ville vi igen kunne komme til at nyde livet og få drevet kedsomheden på flugt. Hvis vi havde flere penge, et større hus, et lykkeligere ægteskab, et bedre helbred, en bedre tjeneste i menigheden, eller hvis vi ikke var ramt af denne sygdom, denne økonomiske krise. Vi søger adspredelser for at jage livsleden på flugt og få bugt med den tid, som er overflødig eller ubehagelig.

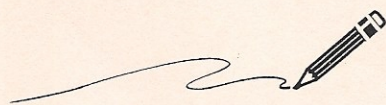
Adspredelserne resulterer i, at vi paradoksalt nok har næsten en total mangel på dødtid og løber fra den ene aktivitet til den anden, fordi vi ikke kan klare at forholde os til tom tid.

"Kedsomhed er forbundet med et tids-fordriv, hvor tiden, snarere end at

være en horisont for muligheder, er noget, som må fordrives", skriver doktor i filosofi, Lars Fr. H. Svendsen i sin bog *Kedsomhedens Filosofi*.

Et meningstomrum

Lars Fr. H. Svendsen er ikke i tvivl om, at kedsomheden i dag er mere udbredt end nogensinde før i historien. Han binder kedsomheden sammen med det meningstomrum, som er opstået de seneste 200 år. Før den tid havde folk en sammenhængende fælles fortælling, der på forhånd skabte orden og retning i det enkelte menneskes liv.

**Kedsomhed er forbun-
det med et tids-fordriv,
hvor tiden, snarere end
at være en horisont for
muligheder, er noget,
som må fordrives**

**Lars Fr. H. Svendsen,
Kedsomhedens Filosofi**

Men den vestlige verden har nu erklæret Gud for død, og de gamle ideologier, som skulle erstatte Gud, har alle fejlet. Det er nu op til den enkelte at udfylde tomrummet og skabe mening i sin egen tilværelse.

- Netop fordi mennesket for et par århundreder siden begyndte at opfatte sig selv som et individuelt væsen, der skal realisere sig, fortæller hverdagen sig som et fængsel. Kedsomheden er forbundet med et begær efter oplevelser, skriver han.

I vores nærmest utopisk velfungerende individualiserede forbruger- og velfærdssamfund er det først og frem-

mest kedsomheden, der melder sig.

Vi har opgivet at finde en overordnet mening, vi har mistet håbet og troen på noget substantielt, vi er ikke mere idealister, men kynikere, og livet er i stedet blevet kedeligt.

Det har alvorlige konsekvenser for de valg vi træffer og den identitet, vi har. Traditioner er nemlig blevet erstattet med livsstile, som vi let kan skifte ud, som vi skifter tøj. Men der er ikke mere den kontinuitet, som traditionen ellers har givet.

Det er et dilemma, "for det er alt for let at vælge sin identitet, men ikke lettere at holde fast på den. Jo friere valget er, desto mindre føles det som et valg. Valget mangler vægt og soliditet. Det kan tilbagekaldes med kort varsel eller uden varsel - og forpligter ingen, efterlader ingen spor", skriver Lars Fr. H. Svendsen.

Adspredelser udfylder tiden

I dag er det underholdningsindustrien, som forsøger at skabe "små meninger" i vores tilværelse og tappe vores fritid, begær og energi. Vi lever i en elektronisk kultur, hvor vi kan få konstant stimulation: TV, radio, mobiltelefon, internet, film, reklamer. Det hele bliver serveret for os, og vi behøver stort set kun at trykke på fjernbetjeningen, så er vi underholdt.

Keder vi os, er der altid en kanal til, en ny webside, en ny video eller et nyt computerspil. Vi frygter tomheden, som nogle gange kan omgive os. I stedet for at lade den lede os til at reflektere over Gud, til at fordybe os og være stille med Gud, fejer vi den væk med nye adspredelser.

Især ungdommen, der er vokset op med denne konstante stimulation, mister evnen til at koncentrere sig og begynder hurtigt at kede sig, hvis der forekommer "tom" tid.

Allerede i 1600-tallet skrev *Blaise Pascal* om det i sine *Tanker*, og hans tanker var virkelig forud for sin tid. I fravær af et forhold til Gud vender vi os mod fornøjelser for at glemme vores elendige tilstand, men dette virker i realiteten blot mere ødelæggende, fordi disse fornøjelser fører os endnu længere bort fra Gud.

Kedsomhed. Intet er mere utåleligt for mennesket end den fuldkomne ro, uden lidenskaber, uden forretninger, uden fornøjelser, uden gøremål. Da føler man sin intethed, sin forladthed, sin utilstrækkelighed, sin afhængighed, sin afmagt, sin tomhed. Og fra bunden af menneskesjælen stiger der straks kedsomhed, tunge tanker, melankoli, sorg, ærgrelse og fortvivlelse.

Adspredelsen kan - i hvert fald for en stund - udstråle lykke, men at søge at undslippe kedsomheden på denne måde er en virkelighedsflugt. For Pascal er mennesket uden Gud ingenting, og kedsomheden er bevidstheden om dette intet.

Pascal mener, at der er én eneste varig kur mod kedsomheden, nemlig forholdet til Gud.

Opgivende skuldertræk

Bogen *Kedsomhedens Filosofi* hjælper os til at forstå problemets omfang og også noget af årsagen - men hvad skal vi stille op med kedsomheden - hvordan får vi vendt rundt og kommer ud af blindgyden. Svendsen mener ikke, at der er en vej ud, men blot fremad mod - sådan tolker jeg det - stadig større kedsomhed:

Der findes ingen urgrund, som definerer, hvem jeg "egentlig" er, og som kan give mig nogle klare svar på, hvordan jeg bør leve....Hvad er der så at gøre (ved kedsomheden, red.)? Intet andet end at fortsætte. At vende tilbage til hverdagen. At gå videre i en samtid, hvor hverken fortid eller fremtid synes at give nogen holdepunkter for, hvor man burde gå hen. At gå videre uden nogen historie - eller grund, som angiver nogen entydig retning eller overordnet mening. At gå videre i en samtidighed uden begyndelse eller slutning.

Det er et trist punktum for hans ellers udmærkede behandling af kedsomhedens problem, men det viser vel også den moderne verdens opgivende skuldertræk overfor de store spørgsmål i tilværelsen.

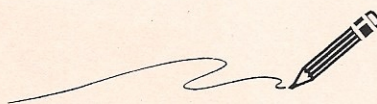
Der er intet endeligt mål, ingen sikker mening, intet fast håb.

At leve i Guds nærvær

Men kristendommen giver et større perspektiv på kedsomheden, selvom vi nok aldrig helt vil få bugt med den, da det er en integreret del af vor faldne natur.

Det er ikke Guds vilje, at kedsomheden tapper al vor begejstring over tilværelsen, at lyset i vores øjne slukkes, at vi mister entusiasmen over at leve det liv, som Gud har kaldet os til.

Jeg er ked af at skulle sætte et punktum her. Men det kræver en selvstændig artikel at give et mere fyldigt svar på, hvordan vi får vendt kedsomheden til et mere meningsfyldt kristenliv.

**Vi må med Guds hjælp
bort fra en ren passiv
oplevelse af tilværelsen
til et levende engage-
ment i den verden, vi
er sat i. Det er kun
i fornyet og levende
forhold til Kristus, at vi
fuldt ud kan leve i nuet.**

Et groft omrids bliver jeg dog nødt til at give. Personligt har jeg været i brydekamp med disse ting i længere tid og har svært ved at sætte ord på det. Jeg tror, at vi alle ind imellem bliver grebet i denne eksistentielle kedsomhed, og ofte er det en anledning til refleksion i stedet for at jage den bort. Prædikerens bruger netop sine sidste dage til at fordybe sig i denne livslede, som han har følt ved alle de ting, som han har jagtet for med et moderne udtryk at "realisere" sig selv.

Det begynder med en erfaring af at

leve hele sit liv Coram Deo, som reformatorerne kaldte det. At alt hvad man er og alt hvad man gør leves ud foran Gud - i Hans nærvær. Det lyder selvfølgelig meget flot, men dette kald fra Gud bliver så nemt kvalt i livets daglige realiteter.

Det er kun når vort liv afspejler og reflekterer Guds egen karakter, at vi kan få gjort op med denne livslede, som kedsomheden kan udvikle sig til.

For Gud keder sig ikke.

Han går ikke til af kedsomhed over den verden, som han har skabt. Han er intenst personligt involveret i sit skaberværk og i sin skabning. Hans begejstring og engagement kender ingen grænser. Han er dybt forpligtet til sin egen skabning. Han fryder sig over hver blomst, hver solopgang, hvert menneske som nærmer sig ham i bøn og pris, han græder over den fortabte verden, over lidelserne og menneskers tomhed.

Vi må med Guds hjælp bort fra en ren passiv oplevelse af tilværelsen til et levende engagement i den verden, vi er sat i. Vi må udvikle en større taknemmelighed ved de enkle og ordinære ting i tilværelsen, over Kristi nærvær i vort liv i selv de simpleste ting.

Det er kun i fornyet og levende forhold til Kristus, at vi fuldt ud kan leve i nuet, for i Ham behøver det ikke at være et tomt øjeblik, vi ikke fuldt ud besidder.

Vi er i Kristus fri til at træde ind i det "evige nu", hvor hvert øjeblik er en gave fra Ham. Det er netop, fordi nuet er en gave fra ham, at vi kan modtage det med åbne og tomme hænder og glæde os over det i dyb taknemmelighed til Skaberens. Et øjeblik fyldt med mening og betydning, også på trods af synd og smerte.

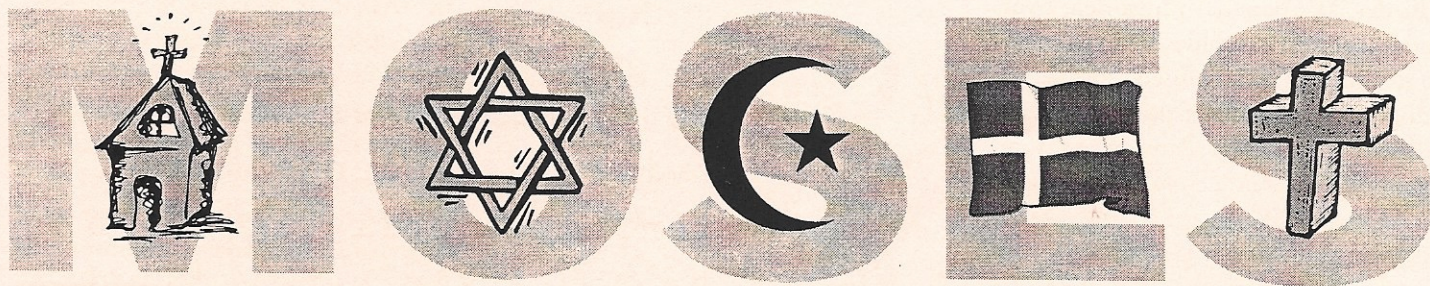
Der, hvor Kristus er i centrum, kan vi virkelig leve Carpe Diem ud. Grib dagen. Fylde nuet med indhold og evig værdi.

Men mere om det næste gang....

Kilder:

Kedsomhedens Filosofi, doktor i filosofi, Lars Fr. H. Svendsen
Boredom, L'abri lektion, Richard Winter.

Korstog med mange kasketter

HANSEN

Af Louis Nielsen

**Moses Hansens korstog på
Nørrebro blev en af de mest
omtalte demonstrationer i lang
tid. Men meningene er delte
om hans metoder og facon.**

**Evangeliets forkyndelse
sammen med korstog mod
islam, israelsk patriotisme og
en god portion danskhed.
Der er mange dagsordener.**

ved sin radikalitet dømmer os.

Vores artikel her er heller ikke blot en artikel om personen Moses Hansen, men om et fænomen, og hvad vi positivt og negativt kan lære af dette fænomen.

S P I D S E N

en aktuel kommentar

Moses Hansen er en af de få kristne personligheder i tiden, som har gjort sig så bemærket i offentligheden, at alle har en mening om ham. Om han så dybest set skader eller fremmer den kristne sag i Danmark er et andet spørgsmål, som vi vil overlade til læseren selv at afgøre.

I de flestes øjne er han en nar, en charlatan, en provokatør, for nogle få en helt, en karismatisk leder, man bare må beundre.

Hvordan mennesket Moses Hansen er, kan kun de, som kender ham tæt på, udtale sig om. Men uden tvivl er han en glødende kristen, dybt oprigtig i sin tro, og det han giver sig selv hen til. Og uden tvivl vil han til hver en tid være rede til at betale den ultimative pris for det, han brænder for.

Overfor sin egen Herre står og falder han, og vi er ikke hans dommere, på nogen områder er det snarere ham, som

Radikal forkynnder

Moses Hansen har optrådt ved adskillige pornomesser, hvor han i Jesu navn har kaldt mennesker til omvendelse. Om hans fremgangsmåde er den rigtige kan altid diskuteres, men anliggendet kan ingen af os have noget mod.

Hans kampagner med korset har været en slags happening med et tydeligt budskab mod synd og syndens ødelæggende konsekvenser for menneskene, samtidig har Moses også forkyndt tilgivelse i Kristus. Selvfølgelig og farisæisme kan man vist ikke anklage ham for, tværtimod har han aldrig lagt skjul på det vilde liv, han selv har levet.

I den sammenhæng er Moses Hansen utvivlsomt en Kristi stridsmand og en korsets budbringer. Men han er ikke salonfæhig (som hører hjemme eller kan begå sig i kultiverede kredse, red.), og derfor vil de fleste, herunder også mange kristne tage afstand fra ham.

Men skal alt være salonfæhigt?

Er der ikke perioder i historien, hvor budskabet kun kan blive hørt ved mennesker som Moses Hansen, som Israel tidligere i sin historie f.eks. blev reddet ved en Jefta og en Samson og som Johannes Døberen, denne grove og sære mand var forløberen for Jesus, røsten i ørkenen, som banede Herrens vej?

Moses er ekstrem også i sin personlige livsstil. Nogle gange direkte dum, hvad han ikke går af vejen for at indrømme.

Alligevel lever han i et lykkeligt ægteskab og har tilsyneladende lykkelige familierelationer. Der må være noget dybt autentisk ved ham, når det - hans offentlige CV til trods - er tilfældet.

Moses Hansen er uden tvivl en glødende kristen, dybt oprigtig i sin tro og i sin hengivenhed til det, han giver sig selv hen til.

Glødende Israel-patriot

Han er lidenskabelig ven af Israel. Han er overbevist om, at Gud har lovet Israel at give det landet tilbage. Som i alle andre ting har han ikke sans for nuancer og komplicerede menneskelige forviklinger. Alt er for ham sort eller hvidt, og er landet Israels, skal Israel også have det, uanset araberne i landet, og vil de ikke afgive det godvilligt, skal de tvinges ud af landet.

Moses tænker i denne sammenhæng patriotisk, og han er ligeså meget eller måske mere israelsk patriot end den mest fanatiske patriot i Israel.

I Moses Hansens univers blandes Skriften og politik sammen på en måde, så det ene ikke er til at skelne fra det andet, og det er særdeles ulykkeligt. Den kristne vej må altid være at elske freden. Jesus saligpriste, når alt kommer til alt, "de, som stifter fred".

Selv i en krigssituation er der forskellige måder at gå til krigen på. Nogle går ind i den for at skade fjenden mest muligt, andre går ind i den som et nødvendigt onde med håb om, at der snart må komme fred og forsoning. Den kristne holdning må være den sidste holdning.

Men i Moses Hansens univers bliver der ligesom kun plads til een ting, sejr til Israel, hvordan det integreres i det kristne budskab som sådan, går han ikke ind i. Retfærdigvis må det siges, at mange synes her at tænke lige så kortsynet som Moses.

Naturligvis er der situationer, hvor en nation og et folk må gribe til våbenmagt

og har ret til at gøre det, og sådan synes Israels situation at være, men derfor kan det godt diskuteres om Israel er gået for langt, og om hævnmotiver ikke har fået for meget at skulle have sagt. Sådan er det naturligvis også fra modstanderens side, men Israel er en knusende overmagt i forhold til palæstinenserne.

Flere dagsordener

Moses Hansen har her på det seneste ladet sig meget provokere af et opråb, hvorefter Nørrebro skulle gøres til en bydel, som tilhørte muslimerne. Dermed er han også trådt ind i striden om Islam i Danmark. I den strid har han inddraget Faderhuset, eller Faderhuset har inddraget ham i den strid, det i forvejen har kørende på Nørrebro med de autonome om Ungdomshuset på Jagtvej.

I korstoget på Nørrebro kommer der således til at indgå et sammensurium af dagsordener, om måske ikke i Moses Hansens udmeldinger, så dog i den måde personen Moses Hansen tegner sig for befolkningen på Nørrebro.

Korsets budskab op imod Islam, og Israel op imod den arabiske verden og Faderhuset kontra Ungdomshuset. I dette sammensurium af krydsende dagsordener er det ikke muligt at skabe ørenlyd for Kristi evangelium, hvis det skulle være lykkedes overhovedet at skabe ørenlyd.

Moses Hansens begrundelse for at indlede sit Nørrebrokorstog opgav han selv som, "at Nørrebro tilhører Kristus

og ikke muslimerne". Men hvad betyder det? og hvordan opfattes det af beboeren på Nørrebro og af den almindelige dansker?

I en generel forstand tilhører Nørrebro naturligvis Jesus Kristus, men det gør Mekka også, selvom man dér ville blive halshugget for at proklamere det. Men er det rigtigt at marchere for en parole om, at "Nørrebro tilhører Jesus Kristus", bare fordi nogle få muslimer nu gør krav på Nørrebro som muslimsk, når kristendommens indflydelse på Nørrebro i generationer har været meget beskeden?

"Hvorfor skulle Kristus bekymre sig om Nørrebro nu, når han åbenlyst ikke har gjort det, medens bydelen nærmest var slum?" er der mange af Nørrebos beboere, som kunne tænke.

Danskhed og kristendom

Det er naturligvis krænkende og oprørende for en dansk bevidsthed at opleve, at yderligtgående muslimer på Nørrebro eller kriminelle drengebander i Kokkedal udråber bestemte bydele og områder som muslimske eller indvandrernes. Men det krænker os som danskere og ikke specifikt som kristne.

I Moses Hansens korstog blandes danskhed med kristendom, som om de to er identiske størrelser, og korstoget bliver mindst ligeså meget et korstog for danskheden som for evangeliet.

Dermed udelukker det reelt muslimerne fra evangeliet, og kampen for danskheden og for Dannebrog stiller sig i vejen

for evangeliet.

Korstoget kommer til at understøtte den politiske hetz mod især muslimer i Danmark, som føres fra Dansk Folkepartis og det yderste højres side. Det betvivler jeg er en kristen opgave. Kristnes forpligtelse er snarere at gøre godt mod alle mennesker også mod vore muslimske naboer, så de kan blive vundet for Kristus.

Truslen fra Islam

Dermed være ikke sagt, at Islams tilstedeværelse i Danmark og andre steder i Vesten ikke på sigt kan blive en fare for os. Der kan godt være grund til bekymring, men den fare ville aldrig blive en virkelig trussel, hvis vestens folk personligt var kristne og var forankrede i den kristne tro.

Det er vores foragt for kristendommen og vort oprør mod Gud, som har skabt det religiøse, kulturelle, eksistentielle og politiske tomrum, hvori Islam har fået sin chancé.

Den trussel, som udgår fra visse dele af Islam i Vesten, må vi nærmest forstå som Guds dom over folk og kulturer, som har kastet vrage på deres "førstefødselsret". Men formålet med, at Gud dømmer, er at vi skal omvende os. Vender vi ansigtet til evangeliet og ikke mod det, kan muslimers tilstedeværelse hos os blive en anledning for os til at forkynde Kristus for dem.

Vi kunne altså vælge at være i offensiven fremfor at være i defensiven, men korstog og lignende, så offensive de end præsenterer sig, er i virkeligheden helt og aldeles defensive i natur.

Våben og krigslignende adfærd er en forhånds-erklæring om, at vi har tabt, og at vi ikke tør forlade os på de åndelige våben, som Gud har givet os, som er i evangeliets ord og budskab alene.

Moses Hansen og hans fæller har naturligvis ikke bevæget sig ind på Nørrebro med våben eller brosten i hånd, ej heller tomater, vand eller andet blødt kasteskyts, men de har gjort det med en retorik, som på forhånd har amputeret det budskab, de brænder for at bringe.

Nidkærhed er ikke alt

Det er en stor skam, at Moses Hansen

Moses Hansen og hans fæller har bevæget sig ind på Nørrebro med en retorik, som på forhånd har amputeret det budskab, de brænder for at bringe.

med sin store nidkærhed og sin kompromisløshed nu og da kommer til at kompromittere selve den sag, han lader sig brænde op for. Nidkærhed har vi jo ofte uden forstand, i det stykke er det ikke anderledes med Moses end med alle andre.

Det er virkelig ærgerligt, at han nogen gange lader uforstanden få så meget magt over sig, for vi har virkelig brug for en mand som ham i dansk kirkeliv, en mand, som tugter os for vor selvbehagelighed, vort hovmod, vores mangel på engagement og vilje til at sætte os selv ind, koste, hvad det vil.

Iver og det at brænde for evangeliet er en del af nytestamentlig livsstil. Men iver eller nidkærhed i sig selv er aldrig en garanti for, at sagen er rigtig. Iver gør normalt et stort indtryk på os, og intuitivt er vi tilbøjelige til at holde med den ivrige. Men det er farligt at lade sig lede af indtryk.

Guds sandhed er altid den kristnes primære søgen. Og har vi fundet sandheden i Jesus og i evangeliet, som er sandhedens ord, så må vi også lade vor iver styre af Guds Ånd. Det betyder paradoksalt nok, at vi nogen gange må neddæmpe den.

Ikke at blande dagsordenerne og bære mere end én kasket er en af de ting, vi som evangeliets budbringere må indordne os under.

Det var præcist, hvad Paulus, uden på nogen måde at spare sig selv, øvede sig i, selvom det ikke var let for ham. For det, Paulus brændte for, brændte han virkelig for.

Evangeliet alene

Som kristne er vi hver især også hengivne for andre ting og andre sager end for evangeliet, og det er, som det skal være, så sandt som det at være kristen også er at være sandt menneskelig.

I samme øjeblik, vi er ude i evangeliets ærinde, kan vi ikke i samme postgang være ude i et kirkepolitisk ærinde, et patriotisk israelsk ærinde, en kamp for Dannebrog og danskhed, et moralsk korstog, en kamp mod en bestemt befolkningsgruppe eller et bestemt miljø.

For evangeliet annullerer alle relative dagsordener, hvor interessante og berettigede de end må være på deres egen boldgade. For evangelisten er der kun et, som tæller, nemlig at prædike Kristus som Herre og os selv som alles tjenere for Jesu skyld.

Hvad både Moses Hansen og alle vi andre har grund til at spørge os selv om er: "Kommer vi i Kristi mildhed og sagsmodighed", når vi kommer til mennesker? eller kommer vi med brask og bram og med bedreviden. Nu skal de sandelig få sandheden at høre, så hatten passer.

Der er nok generelt for meget af den mentalitet mellem os kristne, ikke kun hos Moses Hansen, men hos os alle sammen. For det skal vi skamme os, og fra det skal vi omvende os, både når vi kommunikerer med hinanden indbyrdes som kristne, og når vi kommunikerer med verden udenfor, også med Islam.

In Times Like These

Dommedag og de sidste tider bliver ofte basuneret, når ydre katastrofer lur. Men *Louis Nielsen* påpejer i denne artikel, at tiden især er apokalyptisk på grund af de indre farer, som truer med at ødelægge kirken og de kristnes efterfølgelse.

I en kendt amerikansk sang i den pietistiske vækkelsestradition indledes hver af stroferne med citatet, som udgør overskriften for denne artikel. Og fordi det er sådanne hårde tider, opfordrer omkvædet i sangen os til at være på vagt overfor, hvad vi tror, og hvordan vi lever.

Men er vor tid nu sådan en særlig farlig tid, hvor vi burde føle os truede? I det ydre, i hvert fald for os i Danmark, går alt jo godt. Ganske vist er der stor uro og megen nød i mange andre lande, men vi går stadig fri. Landets økonomi er bedre end nogensinde, også trods de voldsomme nedture på aktiebørserne. Så er der virkelig nogen grund til ængstelse? Om det har jeg ingen viden forud for andre mennesker, og dybest set er det vel kun kendt af ham, "som tiden deler".

Men generelt er der noget i situationen og i åndsklimaet omkring os, som bekræfter mig i en fornemmelse af at leve "in times like these", hvis ikke en farlig tid, så dog i en vanskelig tid, måske endda en apokalyptisk tid.

Medierne vil gerne fastholde os i en fornemmelse af dommedag og lurende katastrofer, og det både på det personlige plan og på det globale, kosmiske plan. Men det serveres som så mange andre

nyheder, som underholdning. Ingen eller kun ganske få tager det vel derfor syndeligt alvorligt.

Om disse dommedagsvarsler kan vi ofte trække på skulderen og nøgtern konstatere, at heller ikke denne gang "gik det så galt, som præsten prædikede". Men er det ikke en smule komisk, at det efterhånden kun er i mundheldet, at præsten prædiker om sådanne ting, i kirken sker det aldrig eller kun meget sjældent og yderst perifert.

De truende skyer, jeg ser foran mig, er ikke så meget den internationale terrorisme, situationen i Mellemøsten og det mulige optræk til krig med Irak, hungerkatastrofen, aids i Afrika, de etniske udrensninger og flygtningesituationen, selv om de er mørke nok. Det er mere den generelle gudsforladthed, som har lagt sig over verden, som får mig til at ængstes.

Paradoksalt nok sker dette samtidig med, at menneskene er mere religiøse og mere åbne for det hinsidige end meget længe. For de fleste bliver det dog ved følelsen af en verden, som er større end det, som møder øjet, og som tanken analytisk kan forholde sig til. Et egentligt møde med den levende Gud, som sætter et menneske i bevægelse mod Guds evige

rige, bliver det kun sjældent til.

Også vi, som individuelt og sammen bekender os til Kristus, er slemt ofte i vores liv og praksis aldeles uberørte af, at vi tror, og vi kunne, hvad liv og levned angår, lige så godt have været ateister.

Ud fra den ringe gennemslagskraft og påvirkning, vi kristne har på samfundet, er det temmelig indlysende, at meget af saltet har mistet sin kraft. Det er i kristendommens svækkede position i samfundet, at den alvorligste af tidens udfordringer ligger, og det er det forhold mere end noget andet, som gør tiden apokalyptisk og til, med Paulus' ord, "vanskelige tider".

Gud kalder kristne

Et grundvilkår, der totalt er gået i glemmebogen hos bekendende kristne, er, at vi står overfor den levende Gud, og at livet i sidste instans ikke lykkes på grund af vores arbejdsomhed og dygtighed, eller på grund af vort held, men alene fordi Gud er med os og velsigner os.

Fundamentalt og afgørende er overbevisningen om, at Gud er en Gud, som kalder, og at det er vores opgave og ansvar at besvare det kald, og først når vi besvarer det, får vi navn og identitet. En åbenhed for, at sådan er livet bestemt til at være fra Skaberens side, vil spare os for mange kvaler med hensyn til vor identitet. Det vil gøre det nemmere for os at kende, hvad der skal stå på vort livs spiseseddel, hvad der skal motivere os, hvordan vi skal prioritere og ultimativt, hvilken blivende betydning vi vil efterlade os.

At følge Kristus

Vores tid er kendetegnet ved oprør mod autoriteter, ikke mindst Guds autoritet, vi er på egen boldgade med hele vort liv fra vugge til grav, alt skal vi vælge selv, og i virkeligheden er det det, som stresser os. Alle faste holdepunkter er borte: "Gør det, du er bedst til", hældes som sød musik ind i vore ører, hver gang vi åbner for TV2; ikke mærkeligt at mange rodløse og forvirrede unge, som savner struktur og faste holdepunkter for deres liv fascineres af og drages mod Islam, medens kirken på sin side, hvis den overhovedet siger noget, har uld i munden.

Hvad sagde Jesus til de mennesker,

som søgte ham? Var det ikke en klar og utvetydig besked om at "følge sig!". Betonede han ikke for sine disciple hen mod afslutningen af sit liv, at det ikke var dem, der havde udvalgt Ham, men Han, som havde udvalgt dem, og nu sat dem til at bære megen frugt, så Faderen kunne herliggøres ved Sønnen. Gav han ikke Peter besked om, at det var vigtigere at følge ham, end at kende, hvor andres liv ville ende? I virkeligheden er alt andet lige gyldigt i forhold til det. At få lov til at følge Jesus kan lyde som tvang og slemt indskrænkende, men er i virkeligheden en befrielse, en uudsigelig glæde og betroelse, en tryk del af et fællesskab med Menneskesønnen.

"Hvad skal jeg gøre, Herre?" var nogle af de allerførste ord, Saulus af Tarsus mødte Jesus med. Og som svar på det spørgsmål er nogle af de allerførste ord, Jesus siger til Saulus: "Rejs dig og gå til Damaskus; dér vil man vise dig alt, hvad du er bestemt til at gøre".

Det bekymrende ved mange af os moderne kristne er, at vi ikke længere anser det at følge Jesus og leve som en disciple af ham som "et must". De fleste i dagens samfund anser sig for at være kristne og være selvskrævet til Himmelen og helst på de billigst mulige betingelser. Kristendom er blevet reduceret til, hvad vi kan få ud af at være kristne. Kristendom er dermed blevet forvansket til en vare, et gode mellem mange andre varer i supermarkedet. Det absolutte, evige, skelsættende ved det at være kristen, lægger vi ikke så megen vægt på, snarere tværtimod.

Forpligtethed på kaldet og hengivenhed overfor Ham, som kalder, er en mangelvare mellem kristne i dag, og kirken lader sig ofte distrahere af organisatoriske spørgsmål og blænde af numerisk vækst fremfor at være det lys og det salt for verden, der ligesom Jesus selv gør en forskel.

De indre farer

Hvor er det apokalyptiske i det, spørger man? Er det ikke udefra, at endetidens farer og trusler dukker op? Med til det apokalyptiske billede hører naturligvis tidens trængsler, kristenforfølgelserne, antikrist, krigene og de øvrige apokalyptiske tegn, men det er som om, at Jesus og apostlene først og fremmest beder os om at være opmærksom på de indre farer, på det, som ødelægger kirken og

**Det er i kristendommens
svækkede position i
samfundet, at den alvorligste
af tidens udfordringer ligger.
Det er det forhold mere end
noget andet, som gør tiden
apokalyptisk og til,
med Paulus' ord,
"vanskelige tider".**

bringer disciplene til fald.

"Giv agt på jer selv!" formaner Jesus sine disciple, og han advarer dem mod under indtryk af den voksende lovløshed at lade "kærligheden blive kold", og ved en bestemt lejlighed udfordrede han dem og spurgte "Mon Menneskesønnen finder troen på jorden ved sin gennemkomst?".

I brevene i Johannes' Åbenbaring, som Herren sender til de syv menigheder i Lille-Asien, understreges det, at han kommer igen. I lyset af hans komme udfordrer han de syv menigheder og med dem alle kristne til at tage sig i agt for den kølnede kærlighed, for laissez-faire holdningen, som de mange kompromisser med tidsånden leder til, som er en vederstyggelighed for ham.

Det er åbenlyst en stor fare for de fleste kirker, ligeså snart forholdene er bare nogenlunde tålelige og fredelige. I de sidste kapitler af bogen ser vi, at det først og fremmest er "de feje og troløse", der forbliver udenfor det genoprettede Paradis med livets træ og livets flod.

Hvad der ifølge Johannes' Åbenbaring kendetegner Guds sejrskirke, er ikke så meget, at den har succes og øver store bedrifter, - selvom det også karakteriserer den - men at den trods nederlag og dyrets triumf, "følger Lammet, hvor det går" og derfor ultimativt sejrer, som også Lammet sejrede ved sin offerdød på korset.

At kirken vokser ved at forkynde evangeliet, og at den opbygges i sandheden og kærligheden ved at holde fast ved Ordet

og ved bekendelsen er naturligvis ikke uvedkommende og ligegyldigt.

Men kirken fungerer kun som kirke ved de mennesker, som udgør kirken. Uden at vi hver især personligt tror på Jesus og gør os til hans disciple ved at følge ham, har kirken ikke megen kraft, og den kraft, som er i ordet og evangeliet, står i fare for at sættes over styr ved vores utroværdighed. Forfald og frafald i kirken - "ophør af den første kærlighed" - går forud for alt andet forfald, også endetidens endelige frafald og oprør mod Gud. Derfor skal vi være mere optaget med og være mere bekymret for forfaldet i kirken og hos os selv end over forfaldet i verden.

Endnu nådetid for kirken

Som der er en nådetid for verden, er der også en nådens og omvendelsens tid for kirken. Derfor siger Jesus, at han står udenfor døren og banker, ikke udenfor den uomvendte synders dør, men udenfor den bekendende kristens dør. Og til os siger han, at hvis nogen "hører mig og åbner døren, vil jeg gå ind til ham og holde måltid med ham og han med mig".

Lad os reflektere dybt over det.

Mange kirker kan være helt igennem ortodokse og reformatoriske, endda evangelikale, den sunde lære forkyndes, alligvel vil Jesus finde mange hjerter, som er døde og lukkede for ham. Andre kirker er liberale, andre igen groede til i tradition og ren og skær kulturkristendom, og der lyder kun sjældent et ægte Guds ord i dem. Alligevel er det ikke usædvanligt, at man kan finde virkelige guld kristne i sådanne kirker.

Det er sælsomt og til dels uforklarligt. Ortodoksi og ret bekendelse er livsvigtige for kirken, kætteri er dødsens farligt, alligvel er ortodoksi og ret bekendelse ingen garanti for, at alle medlemmer nødvendigvis er sande disciple af Jesus, medens kættere omvendt nogle gange ved deres efterfølgelse af Jesus viser, at de er sande disciple.

Vi ser ikke altid klart, vi tager nogle gange fejl både i vores bedømmelse af andre og af os selv. Det er derfor så meget mere vigtigt, at vi optræner os til at kunne høre Hyrdens røst, og at vi vænner os til at følge og adlyde, så snart vi hører den. Kun på den måde kan vi være sikre på at høre til hyrdens hjord og ende i den rette fold.

De seneste år er der dukket flere og flere film op i biografen, som effektivt leger med blanding af fantasi og virkelighed.

Historierne bliver mere og mere spindsfindige, og vi er ikke helt klar over, om det vi ser på i biografens mørke skal afspejle en persons drøm, om den, vi ser er et genfærd eller en "virkelig" person. Det hele smeltes sammen, filmene fortælles forfra, bagfra og sikkert også snart fra siden, og imens bliver vi mere og mere forvirrede.

Nu er det ikke noget nyt, at litteraturen og filmen har leveret en mystisk indgang mellem en virkelig verden og en fantasiverden - blot læs Narnia-bøgerne og det magiske klædeskab. Men i det mindste vidste vi, hvor vi befandt os i historien.

Den Sjette Sans og Usual Suspects

En af de mest effektive og overrumplende af slagsen er *Den Sjette Sans* (1999) af M. Night Shyamalan, som var klar vinder af det års filmcitat: "I see dead people". Hovedpersonen Malcolm (Bruce Willis) er en børnepsykolog, der en aften bliver skudt af en tidligere patient, som han ikke har kunnet helbrede.

Når man ser filmen, tror man, at psykologen overlever, og man i resten af filmen følger en levende person. Faktum er, at det er et genfærd, vi ser i resten af filmen. Psykologen ved nemlig ikke selv, at han er et genfærd. Forvirret?

Malcolm plages af tanker om, at han ikke kunne helbrede den mand, som skød ham, og han får til opgave at hjælpe et andet barn, Cole, som lider af det samme. Han ser døde mennesker.

Det er først, da han formår at hjælpe Cole med hans lidelse og mareridt, at han finder sin egen fred i sjælen og ikke længere behøver at vandre rundt som et genfærd. I filmens sidste scene får vi selv forklaringen på hele historien, og vi må revurdere alt, hvad vi har set.

Noget af den samme følelse sad man tilbage med efter filmen *The Usual Suspects* (1999). Vi ser en person (Kevin Spacey), som på en politistation fortæller en historie om en bande kriminelle. Han overbeviser politiet og os, der ser filmen, om sin uskyld. Men i stedet er

han hovedmanden bag hele banden. Da han forlader politistationen i den sidste scene, finder vi ud af, at det vi lige har set er hans opdigtede og vildledende historie. Men hvad skete der så?!

Fight Club og Matrix

I *Fight Club* (1999) leges der også med blændværk og virkeligheden, og vi får en mental knock-out ved filmens slutning. Filmens budskab er mest af alt en kritik af forbrugersamfundet og karriereræset. Hovedpersonen (Brad Pitt) er desillusioneret med sin tomme livsstil og erhvervs-karriere. Han møder Tyler Durden, en anarkistisk og ret vild person. De beslutter at starte en "fight club", hvor mænd kan komme og få brudt deres meningsløse eksistenser med et gang tørre tæsk, så

*Flere og flere film blander
fantasi og magi med
virkeligheden og sætter
dermed spørgsmålstegn
ved begge dele.*

de da bare et lille øjeblik kan føle sig i live - det er uden handsker og til blodet flyder og ikke for sarte sjæle.

Fight Club konceptet breder sig, og Tyler bliver en slags messiansk kultfigur - og snart begynder de også at øve hærværk på virksomheder.

Til sidst i filmen får hovedpersonen en åbenbaring, der rammer hårdt. Tyler er faktisk hans undertrykte alter ego, som er i gang med at lede ham til sin egen undergang. Det meste af filmen har været en fiks sammensmeltning af illusion og realiteter.

Vi kommer i denne opremsning heller ikke uden om science-fiction-filmene *Matrix* (1999). En af de mest omtalte film de seneste par år. En blanding af ekvilibristisk action, filosofiske, religiøse og eksistentielle betragtninger og kritik af teknologisamfundet.

Basis for filmen er computernetværket

Matrix, som har overtaget verden. Alle mennesker er dybt bevidstløse og bruges som energi, så computerne kan overleve. Deres hjerner er tilsluttet Matrix, som fodrer deres bevidsthed med kunstig intelligens.

Der findes dog en lille gruppe oprørere, som ikke er tilsluttet Matrix. De flyver rundt i et vakkeltvornet rumskib i en mørk, kold verden i ruiner.

Oprørerne redder hovedpersonen hackeren Neo (Keanu Reeves) fra Matrix. Han udses af lederen af oprøret, Morpheus, til at være The One, den udvalgte "messias", som kan redde verden fra Matrix. Det kræver, at han bliver tilsluttet igen går ind i Matrix og bekæmper det hele indefra.

Det er jo en illusion, og derfor gælder de fysiske love ikke i Matrix, hvilket special-effect-folkene får meget ud af at demonstrere med kugler, der stopper i luften og folk, der slår ti gange så hårdt som Mike Tyson osv.

I filmen udpensles filmens grundlæggende præmis, da Morpheus spørger Neo: "Har du nogensinde haft en drøm, du var helt sikker på var virkelig? Hvad, hvis du ikke var i stand til at vågne op fra den drøm? Hvordan kunne du kende forskellen på drømmeverdenen og den virkelige verden?"

Vi kender det selv indimellem, når drømmen har været virkelig "levende" - hvor vi føler at drøm og virkelighed blander sig lige lovlig meget - og ofte er lettet over at vågne igen.

Heldigvis er vi ikke et øjeblik i tvivl om, at Matrix er af det onde. En af filmens moraler er, at det er bedre at være i den virkelige verden fremfor den kunstige, også selvom virkeligheden er mere kedelig og grå end Matrix. (Oprørerne lever en trist tilværelse om bord på rumskibet med grød som hovedret og intet sollys).

Forløberen for mange af disse film er den tyve år gamle "klassiker" *Blade Runner* (1982) om en mand i et fremtidssamfund i ruiner, som er på jagt efter androider, menneskelignende robotter. Den slutter med, at han - og publikum - bliver i tvivl om, hvorvidt han selv er en androide. Dette kommer efter sigende mere klart frem i DVD-udgaven.

Virkeligheden under mistanke

Jeg går ikke ind i en diskussion om disse film er seværdige eller ej. Filmene handler om meget andet end blandingen af fantasi og virkeligheden og har andre budskaber.

Personligt har jeg altid holdt af film med tidsmaskiner og alternative verdener, og jeg kan lide at få fantasien sat i gang med disse sammenblandede universer.

Men mange film indeholder mere end blot trangen til at fortælle en god historie. De reflekterer moderne menneskers søgen efter sandhed og mening med tilværelsen, og derfor ligger der noget dybere bag interessen i at smelte virkelighed og fiktion sammen.

For det første er der tale om en generel større åbenhed over for det spirituelle og det overnaturlige. Et opgør med det verdensbillede, som totalt udelukker det transcendent og lukker sig inde bag materialismens mure.

Vi kan godt anerkende denne åbenhed, selvom den spiritualitet, vi møder i film, meget sjældent har noget bibelsk fundament eller taler konkret om Gud.

For det andet sættes der også spørgsmålstegn ved vort syn på virkeligheden.

De spørgsmål, filmskaberne stiller, er grundlæggende: Hvor er vi? Hvad er virkeligt? Og kan vi være sikre på, at det hele ikke er en drøm?

Bag det, ligger der en følelse af ikke rigtig at høre hjemme i denne verden, at der er noget uvirkeligt ved dette liv, som en kunstig virkelighed. Måske også en længsel efter noget transcendent. Men det bliver et famlende forsøg, da længslen ikke er rettet mod Gud.

Vor tid bevæger sig mere og mere væk fra ideen om, at religioner, filosofier og ideer objektivt kan beskrive virke-

ligheden.

Svaret på spørgsmålet "hvor er vi?" er nu mere, at vi er i en virkelighed, som vi selv har konstrueret.

Kristendommen, siger man, er kun en *historie*, som vi fortæller os selv for at skabe en verden, som vi ønsker at være i. Ligesom alle andre ideologier og ideer.

Hvis der ikke er en objektiv virkelighed uden for os selv, som vi kan holde fast i og stole på er sand, så kan vi jo heller ikke vide, hvad der er illusion og hvad der er realiteter.

Så kan vi antage en livsstil, en ideologi, en religion, men den kan kun være *sand* for os. Den kan intet alment sige om den verden, vi lever i.

Jeg tror, at dette åndsklima har animeret filmskaberne til at eksperimentere mere med sammenblanding af virkelighed og det overnaturlige og transcendent.

Og der er et marked for disse film. Folk får en oplevelse af det transcendent i biografens mørke, når de forsvinder ind i en historie. Især når filmen giver en oplevelse af noget spirituelt, mystisk, gådefuldt. Måske den eneste "religiøse" oplevelse folk får i dag - forklædt som underholdning. Eller omvendt.

De film, jeg har omtalt, er langt fra de eneste. Både romantiske film, komedier og mere alvorlige film bruger dette trick. *A Beautiful Mind* forvirrer os også effektivt. Om en matematiker med skizofreni, hvor vi i starten tror, at de personer, han snakker med er virkelige, mens det kun er hans hallucinationer. *En Ny Dag Truer* (*Groundhog Day*) handler om en person, der oplever den samme dag igen og igen. I *Sliding Doors* bliver en kvindes liv spaltet i to, og vi følger begge hendes tilværelser og er forvirrede

om, hvilken der er den virkelige.

I *Family Man* får en ufølsom og usympatisk mand pludselig chancen for at leve sit liv om igen, med en kæreste, som han for længe siden forlod. I *Vanilla Sky* er drømmesekvenser og virkelighed blandet så meget sammen, at filmen bliver et surrealistisk mareridt (vil nogen genfortælle mig handlingen, for jeg forstår den ikke...), i *Being John Malkovich* finder hovedpersonen en port ind til en anden dimension, så han kan træde ind i selveste John Malkovich' hjerne. I dogmefilmen *Et Rigtigt Menneske* materialiserer en piges fantasi-figur sig i den virkelige verden, hvor han har svært ved at begå sig.

Skyggeland og det evige rige

Som kristne fastholder vi, at der er en objektiv realitet uden for os selv, og at den findes i Gud, og det er udfra Ham alene, at vi kan sige noget sandt om mennesket, verden og Gud.

C. S. Lewis beskriver denne verden som et *skyggeland*, en midlertidig og forgængelig verden. En skygge af Guds eget transcendent, evige og virkeligt virkelige rige.

Ofte, når vi tænker på en ny himmel og en ny jord, bliver vi lidt vaklende i blikket, for det er for os svævende, uvirkeligt, ukonkret og vi har svært ved at snakke om dem med overbevisning.

Men når vi en dag træder ind i det land og det rige, ligesom børnene i Narnia-bøgerne vandrede ind i Aslans rige, så vil vi føle os rigtig hjemme. Så vil vi sige med Lucy: "Jeg forstår. Det er mere virkeligt og smukkere end det Narnia, der ligger under os". (Se også side 14, 1. spalte, om Narnias historie).

Bibelens syn på virkeligheden er meget realistisk og jordnært. Menneskelivet levet i blod, sved og tårer og samtidig håbefuldt ventende en endnu mere virkelig virkelighed, hvor Guds herlighed er omkring os og i os i evighed.

Det er utrolig svært at fastholde, at Guds evige rige er det virkeligt virkelige, at vi kan sige noget konkret sandt om det, fordi det har åbenbaret sig.

Film er et vindue ind til vor verden, vor kultur, og kan øge vor forståelse for menneskers tankegang og ideer.

Forhåbentlig kan disse film også være med til at åbne for en diskussion om, hvorfor der er så megen forvirring om og mistro til virkeligheden og til at vide noget konkret om den åndelige verden.

I n the Bedroom er en film om mange ting - men mest en fortælling om forfejlet sorgarbejde - et både nænsomt og chokerende portræt af et ægtepars indestængte kamp for at holde sig mentalt i live efter deres søns død.

Første halvdel af filmen handler om en spirende romance, der langsomt bevæger sig henimod tragedien. Sønnen Frank, der efter sommerferien skal starte på universitetet, har indledt et forhold til en kvinde i 30'erne, som har to børn. Et forhold faderen med slet skjult tilfredshed beundrer på afstand, mens moderen prøver at forhindre den tilsyneladende umulige alliance mellem den unge Frank og den noget ældre Natalie.

Den langsomt opbyggede idyl brydes af Natalies eksmand, der vender tilbage til den lille landsby og i et husspektakel skyder og dræber Frank.

Filmens anden halvdel koncentrerer sig om forholdet mellem faderen Matt og moderen Ruth. Deres søns død afslører langsomt den kulde, som længe har været imellem dem, og deres personlige sorgarbejde gør kun spændingerne værre og når et punkt, hvor en af dem må knække af presset, både moralsk og sjæleligt. Flere overraskende hændelser kommer mod slutningen, men mere skal jeg ikke afsløre.

En dyb sorg og et dybt fald

Moderen kan ikke tilgive. Faderen kan ikke vise sine følelser. Begge er de fanget i et anstrengende opgør med sorgen, og den udvej de vælger er ingen vej ud overhovedet, men et dybt fald. Tragedien bliver desto større, fordi de ikke rækker ud efter den menneskelige/guddommelige hjælp som i enkelte situationer i filmen kan bringe dem forsoning. Det er et studie af kød og blod, som alt for længe har levet på overfladen, og da sorgen rammer, er de som fremmede for hinanden og for resten af omverdenen. Det rammer os dybt, for vi ser os selv i de næsten alt for

nærgående reaktionsmønstre.

Film, når den er lavet med omtanke og indsigt, øger i en fortættet stemning af billeder, musik og ord vor forståelse for den menneskelige eksistens - det gælder især denne film, som skarpsindigt analyserer vejen til ægteparrets ultimative undergang.

Læg mærke til, hvordan filmen begynder og slutter. Læg mærke til den varme brises blide bevægelser i starten, som erstattes af vindens isnende kulde i gardinerne i filmens sidste scene. Læg mærke til faderens fraværende blik og moderens afsluttende ureflekterende bemærkning. Det er kontraster, som fortæller alt.

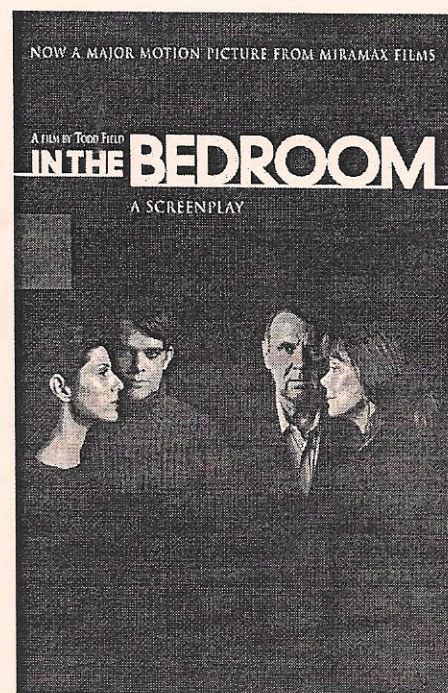
Kameraet hviler med tilbageholdt åndedræt på personerne i dette kammerspil. Linsen søger andægtigt efter de mindste

Den kulde, der følger med ægteparrets deroute, skærper vores opmærksomhed om det ondes fortærende magt i et menneske, som er totalt lukket om sig selv.

detaljer og forstørrelser dem for os - ofte nærportrætter, hvor blikket er dialogen - øjne der famler, mødes eller fjerner sig i forståelse eller skam og skyld.

Skarpt portræt af synden

Den debuterende instruktør Todd Field er ikke bange for stilheden, indimellem smukt - men oftest knugende - og han giver sig god tid til at dvæle ved de smertelige øjeblikke, hvor personernes sjælevliv går op i limningen. For nogle måske for god tid, og mange vil mene, at den er kedelig, for vi er ikke vant til film, som tillader sig at fastholde opmærksomheden ved enkelthederne uden at

gøre brug af chokeffekter - der er dog et chok til sidst, så hav tålmodighed.

Dialogen er velovervejet og intelligent - visse steder poetisk gennemtrængende, som da ægteparret i et afgørende opgør hudfletter hinanden i desperation efter gensidig forståelse - trøsten er skrøbelig og overfladisk - hvilket den traumatiske afslutning afslører.

Som enhver "god" tragedie tegner filmen et skarpt portræt af syndens konsekvenser. Den kulde og det mørke, der følger med ægteparrets deroute, vækker vor medfølelse og skærper vores opmærksomhed om det ondes fortærende magt i et menneske, som er totalt lukket om sig selv ude af stand til at række en hånd ud efter hjælp.

Personligt har jeg det svært med tragedien og vil hellere se lys end mørke - forsoning i stedet for fald, når rulleteksterne kommer - for det er følelsesmæssigt udmattende og deprimerende at følge syndens konsekvenser til deres fulde "blomstring" uden den forløsning, der er i håbet.

Men denne film følger faldet med en indsigt og forståelse for menneskets tragiske sårbarhed og skrøbelighed under solen - og det er en betimelig advarsel til ethvert menneske, som knytter næven i stedet for at åbne den.

Troens eventyr trods modgang

“C.S. Lewis døde den 22. november 1963. Derfor var der ikke så mange, der lagde mærke til det. Dengang var en Kennedy større end Narnia”

Her er en mand, der søger og finder, og som kan sætte det i sød musik og til sære billeder i eventyrets form. Her er skrevet med hjertet, og det er måske hvad der støtde Tolkien allermest.

Steffen Larsen, Politiken, 14. sep. 02

Kapitel 13 - Underverdenen uden dronningen:

Det lille selskab har efter den heftige kamp med dronningen, med Heksen, meget brug for et pusterum, før de næste skridt skal tages. Så var der også Muddermukkes forbrændte fødder, man skulle tage sig af.

De bliver imidlertid hurtigt afbrudt af nogle mærkelig lyde. Det ellers aldeles tavse land har pludseligt fået mæle, og der var også et vældigt rødt skær udenfor vinduerne. De så ud af vinduerne, at der foregik nogle højst mærkelige ting på byens gader. Der var sket noget med jordfolkene, men først længere henne i bogen får vi at vide, hvorfor folk opfører sig så mærkeligt. Og at det skyldes helt andre årsager, end vore venner forestiller sig.

Prinsen har endda en fornemmelse af, at noget nyt djævelskab er under opsejling, hvad vi jo ikke kan fortænke ham i, fordi netop han har oplevet djævelskabet så intenst. Foruden ilden og gnomernes mærkelige adfærd og råben og skrigen lægger vennerne mærke til endnu en ting - vandet stiger og stiger faretruende. Muddermukke venter som sædvanligt det værste, men hans tolkning af, hvad der sker, er i

første omgang ikke så tosset endda, og så langt den rækker, er den fuldkommen sand. Men det er ikke hele sandheden, end ikke den mest afgørende sandhed. Men foreløbig som sagt står den til troende:

“Heksen må ved hjælp af sin trolddom have sørget for, at hvis hun skulle gå hen og blive dræbt, så ville hendes kongerige gå under i samme stund. Hun er den type, der ikke vil have så forfærdelig meget mod at dø, hvis hun vidste, at den, der dræbte hende, ville blive brændt eller begravet eller druknet fem minutter senere.

Jeg tror, du har ret,” sagde prinsen. “Da vores sværd skilte heksens hovede fra hendes krop, gjorde vi også en ende på hendes trolddom, og nu er Det dybe Rige ved at falde fra hinanden. Det er underverdenens undergang, vi overværer”.

“Eller måske er det hele verdens undergang,” sagde Muddermukke”.

I “Troldmandens nevø” optræder og opfører dronningen af Charn, Jadis,

Vi mangler fire kapitler af “Sølvstolen”, og det havde jeg optimistisk regnet med, vi mageligt kunne dække med en artikel. Nu, hvor jeg har læst kapitlerne igen og sine steder endda har grinet, som var jeg betalt for det, medens jeg andre steder er blevet dybt emotionelt berørt og generelt har fået en masse at reflektere over, indser jeg, at jeg heller ikke denne gang bliver færdig med “Sølvstolen”, men at der må komme en artikel mere.

sig præcis på samme måde. Heksen, i hvilken skikkelse hun end optræder i krøniken, er en inkarnation af det onde, Den onde selv, djævelen, Satan. Om ham sagde Jesus ikke alene, at han var en løgner fra begyndelsen, men også en morder, en hader af mennesket. Intet bedre og ingen anden hensigt eksisterer for ham end at bringe mennesket i ulykke og fordærv, og når det er sket bringe død over det, evig død. Og når det djævelske tager over i menneskers liv og affærer, betyder menneskeliv ikke det ringeste. Millioner og atter millioner af menneskeliv er blevet ofret for at til-

N A R N I A

sølvstolen - 6. del

fredsstille en eller anden afstumpet herskers forfængelighed, tørst efter magt og blod og sadistiske og perverterede trang til at se død og ulykke omkring sig.

Narniakrønikerne beretter om meget og meget, men det overordnede og gennemgående plot i dem er frelse ved Aslan. Tidslinjen i bøgerne følger Aslans komme og virke i Narnia. Hvis vi brugte teologiske termer, ville vi udtrykke det sådan, at Narnia "skabes" af Aslan, men at en forfærdelig og grim fjende "underlægger sig det" (Heksen). Det "forløses" atter af Aslan, ikke bare sådan i almindelighed, men ved at Aslan "giver sit liv" for Narnia, men "kommer til live igen", nu "mægtigere og langt mere majestætisk end nogensinde".

Narnias historie slutter ikke her, ligesom vor verdens historie ikke slutter med Kristi død og opstandelse, selvom korset og den tomme grav åbner et helt nyt og anderledes kapitel i Guds riges historie. Narnia og det kosmos, som Narnia er en del af, undergraves til stadighed af fjenden, igen og igen må der kæmpes, og igen og igen vinder Narnia ved Aslans intervention sejr over dem, som angriber Narnia og vil herske over det.

Aslan bor dog ikke i Narnia, han har sit eget land, og det er hans hensigt en dag at gøre Narnia og hele den verden,

Narnia er en del af, til sit eget land. Mod dette land, Aslans eget evige land rettes alle længsler i bøgerne, ikke mindst i "Morgenvandrerens rejse" og "Sølvstolen", og tilsidst er tiden endelig inde, hvor alle Aslans myriader af venner samles i deres sande hjemland, og hvor den endelige historie omsider kan begynde ("Det sidste slag").

Forberedt på undergangen

Meget af hændelsesforløbet i de sidste kapitler af "Sølvstolen" er parallelt med hændelsesforløbet i "Løven, heksen og

garderobeskabet". Selve forløsningens drama gentages ikke, det var den ene gang for alle, men i børnenes og i narniernes oplevelse og erfaring rekapituleres dramaet igen og igen. For i virkeligheden er det jo det drama, som er livsnerven i deres egen kamp mod ondskaben og deres eneste håb om at vinde sejr.

Igen er vi vidne til, hvordan og hvor omfattende Lewis har taget de store temaer og linjer i Bibelens forkyndelse af Guds frelse og ladet dem genopstå i eventyrene om Narnia. Fortid, nutid og fremtid mødes i det, som børnene, marksmulen og Prins Rilian oplever nu.

"Det er måske hele verdens undergang". Det er det måske, fordi det indeholder elementer af "verdens undergang", men først på den anden side af begivenhederne vides det, om det er undergangen. Det er derfor under alle omstændigheder klogt at møde dem, som var det undergangen. Det er essensen af kristen beredthed, vi mødes af her. "Det er underverdenens undergang, vi overværer".

Underverdenens våben og forsvarsværker er til ingen nytte i den kamp, og mod de farer, som sandsynligvis truer vore venner lige nu. Under ingen omstændigheder vil Rilian tilbage i sin rustning, den minder ham alt for meget om det gamle liv, - om "fængslet", han nu er friet fra, om alt det, han nu så intenst hader. Skjoldet vil han gerne bruge. Men hvad var der dog sket med det? Før havde det været sort og uden våbenmærke, nu "var det blevet klart som sølv, og på det, mere rødt end blod eller kirsebær, var løvens billede":

"Dette betyder uden tvivl, at Aslan vil være vores herre, hvad enten han agter at lade os leve eller dø. Og det er det vigtigste. Nu synes jeg, vi alle skulle knæle og kysse hans billede og derefter give hinanden hånden som sande venner, der måske snart skal skilles. Og lad os gå ned i byen og kaste os ud det eventyr, som vi har fået sendt".

Gud har ophøjet Kristus ved sin højre hånd efter, at al magt og myndighed er underlagt ham. Han hersker også i det dybeste dyb: "Både død og helved er ham underlagt", synger vi i påskesalmen, og det er sandt; Det nye Testamente bekræfter det fuldt ud. Han er

Narnia undergraves til
stadighed af fjenden, igen
og igen må der kæmpes, og
igen og igen vinder Narnia
ved Aslans intervention
sejr over dem, som vil
herske over landet.

"steget ned til den lave jord, for at stige op højt over alle himle for at fylde alt".

Også i det dybe bøjer man knæ for Jesus og bekender ham som Herre, og hans magt og kærlighed rækker ned i det dybeste dyb, hvorfor heller ikke "det dybe" kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre (Ef 4:9-10; Fil 2:9-11; Rom 8: 37-39).

Eventyr trods modgang

Jeg holder virkelig meget af ordene: "Det betyder uden tvivl, at Aslan vil være vores herre, hvad enten han agter at lade os leve eller dø". Det er troen, som taler her, men ikke troen på hvad som helst, men troen på ham, som lever, også om vi dør. Det, at han lever, betyder uendelig meget mere, end om vi er levende eller døde. Evangeliets objektivitet får alt, hvad det tilkommer her.

Det er svært mange af os ved at glemme, fordi subjektivismen og individualismen er kommet til at have alt for meget at sige i vor tid. Men læg mærke til, at det er netop den tro og overbevisning, som skaber livsmod og virketrang og en ubændig lyst til "at kaste sig ud i det eventyr, som vi har fået sendt", sendt af Aslan, sendt af Gud, ikke skabt eller søgt af os, men netop sendt af Gud.

I en helt anden sammenhæng dukker dette op af Kristeligt Dagblad fra 14. september 2002 i en foromtale af en bog

med titelen "Kræft for Viderekomne" af Merete Birkelund. Heri skriver hun:

"Håb må være noget, som ingen kan tage fra os, men som vi selv kan give slip på ved passende lejlighed. For mig selv har det været det mest livgivende og grænseoverskridende i mit liv at slippe håbet (håbet om at blive helbredt for sin kræft - red.). Så bliver man i stand til at være dér, hvor man er".

Siger ikke Jakob Paulli det samme :

"Men vil din stærke hånd mig lede, jeg aldrig fejl på målet ser, og for hvert håb, som dør hernede, får jeg et håb i Himlen mer' "?

I det, som både kan være et farvel og et goddag, men et farvel eller goddag med "Gud i vold!", får vennerne i rejse-selskabet også gjort op med, hvad der har været imellem dem. Også det er de blevet opmuntret til ved synet af løvens blodrøde våbenskjold i det skjold, som før bare havde været sort.

Så fremad da "i det eventyr, som vi har fået sendt", fremad i Aslans, Løvens navn:

"Frit vi tør og uden gruen,
Gud i vold,
bag hans skjold,
trods verdens truen;
møder os den sidste fjende,
mod hans pil
med et smil
tage vi og - vinde".

Det er bestemt ikke altid let at fastholde en stemning, ja mere end det, en tro og overbevisning som denne. Og på deres vej ud i eventyret møder de ting, som de tolker, som varsler om noget ondt, og som de, med den viden de har, næppe kan tolke på nogen anden måde.

Håb vinder over frygt

Rilian fastholder sin hellige beslutsomhed og sin indvielse til eventyret, Aslans eventyr, ikke hans eget. Rilian træder nu rigtig i karakter, og kendte vi ham ikke for andet, ville vi elske ham bare for det:

(De ser nogle underlige lysfænomener) "Fyrværker!" sagde Jill med undren i stemmen. "Ja," sagde Eustace, "men du skal ikke bilde dig ind, at jordfolkene bare fyrer det af for sjov. Det må være et signal." "Og jeg tør vædde på, at det ikke betyder noget godt for os", sagde Muddermukke.

"Venner," sagde prinsen, "når man først er draget ud på et eventyr som dette, må man sige farvel til både håb og frygt, for ellers vil døden eller udfrielsen komme for sent til at redde ens ære og ens forstand. Hallo, smukke venner!" (han åbnede nu staldøren). "Rolig, Kulmanke! Rolig, Snefnug! Vi har ikke glemt jer."

Bemærk at prinsen stadig er i godt humør. Det giver tillid til, at han også står inde for, hvad han siger. Bemærk også, - trods det, som sker omkring dem og alt det aldeles ukendte i situationen, - hans udsøgte manérer : Han taler overstrømmende venligt til dem, han taler overstrømmende venligt og beroligende til hestene. At vi må sige farvel til frygt er indlysende. Frygt lammer os, frygt tager overblikket fra os og forvrænger alting, frygt kan gøre os til kujoner, frygt kan få os til at opgive, flygte, overgive os. På frygtens alter ofres både ære og forstand.

Men håb, er det ikke helt anderledes med det? Jo, hvis det er håb som fortrøstning og tillid til Gud og til Guds vilje og orden, så er håb den bedste følgesvend, vi kan have med os i nogen situation. Men hvis håb er alt det, vi selv ønsker og håber på, så kan også det lige så effektivt som frygt, ja mere effektivt aflede os fra opgaven og målet, længe inden opgaven er løst og målet nået.

Bemærk, at håbet havde bedraget børnene, da de stred sig på vej til Harfang kun optændt af fantasier om "senge og bade og varm mad, og hvor dejligt det ville være at komme inden døre". Det håb havde kvalt og udslukt al tale om Aslan og fået dem til at glemme opgaven at finde den forsvundne prins.

"Se til, at I ikke sløves af svir og druk" formanede Jesus sine disciple.

Set i kirkehistoriens perspektiv og tit og ofte også set i vor personlige og individuelle odyssees lys havde Jesus særdeles megen grund til at fremsætte netop den advarsel.

Prinsens strålende humør fortsætter, og syngende rider han frem:

"Sandt at sige var han så glad for at være blevet udfriet af den langvarige forhelselse, at alle farer forekom ham ubetydelige i sammenligning. Men de andre syntes ikke, det var nogen rar rejse".

Det er vist, hvad Herren Jesus kalder "den første kærlighed".

På et tidspunkt under deres flugt

Dette betyder uden tvivl,

at Aslan vil være vores

herre, hvad enten han

agter at lade os leve eller

dø. Og det er det vigtig-

ste..... lad os gå ned i byen

og kaste os ud det eventyr,

som vi har fået sendt.

gennem byen føler de tre og marskmulen sig omringet af gnomer i hundredvis, ja måske tusindvis. Ikke mærkeligt er deres humør præget heraf, men prinsens holdning er stadig uforfærdet. Planen er at fange en af gnomerne for at få den til at svare dem på nogle spørgsmål om, hvad der er ved at ske:

"Men vil de andre ikke straks komme farende for at undsætte den, vi fanger?" spurgte Jill. Hendes stemme var ikke helt så rolig, som hun prøvede at få den til at lyde. "Hvis det skulle ske, ungjomfru," sagde prinsen, "vil vi dø kæm-

Hvor var glæden i de år,
Jesus var fraværende i Lewis'
liv? Lige så overrasket
Rilian var over at finde sig
selv og sin sande fortid, lige
så overrasket havde Lewis
været. "Surprised by Joy" det
var forskellen, det var, hvad
livet underlagt Jesus som
Herre gav til forskel.

pende omkring dig, og så må du sætte
din lid til løven. Nu, min gode Muddermukke."

Det at fange en af gnomerne og høre, hvad den havde at fortælle blev noget af en overraskelse, må man sige. Ganske vist gjorde den voldsom modstand og bed Muddermukkes hånd til blods, idet den var lige så overbevist om, at de fire venner var fjender, som de var overbeviste om, at gnomerne var fjender.

"Hvi-ii-ii," hylede gnomen. "Lad mig gå, lad mig gå. Det er ikke mig. Jeg har ikke gjort det." "Ikke gjort hvad?" spurgte Muddermukke. "Hvad Eders Højelbårenheder end vil beskyldes mig for at have gjort," svarede gnomen.

Gnomen udtrykker sig her som et undertrykt folk til sidst kommer til at se på sig selv. Som pariaer, som skyldige, nogen, der aldrig kan gøre noget godt, som væsener uden mål og med, kun til for at være slaver og brikker i en andens spil.

Angst for hendes majestæt dronningen lyser ud af alt, hvad gnomen siger. Endnu er det ikke gået op for ham og hans fæller, at dronningen er død.

Pludselig tør han sige, hvad han virkelig føler over for hende, og kalde hende for det, hun er, en heks. Og så, ja så "er Eders velerværdighed jo vores ven!"

"Prinsen trak sit sværd et par centimeter tilbage. Muddermukke lod gnomen sætte sig op. Den kiggede rundt på de fire flygtninge med sine plirende, røde øjne, kluklo en enkelt gang eller to og begyndte at fortælle."

"Det er Aslan, der lukker historierne og slukker lyset i lygtepælen; "Drømmen er endt; det er morgen nu. Og drømmen var vældige slag og klejne misforståelser, stort og småt, redelig belæring og en fantasi, der strømmer over med sit budskab om nåde og kærlighed. Der er scener så store i Narnia, at ikke engang Hollywood vil kunne filmatisere dem" (Steffen Larsen, Politiken)

Kapitel 14 - Verdens bund

Så fortæller gnomen Golog, for det er hvad han hedder, om sit folks mærkelige historie. Også selv om de er i "landet uden sol", landet dybt nede under jordskorpen, er der lande og verdener, så helt anderledes, dybere nede.

Lewis' univers er virkelig omfattende - virkelig universelt, de højeste himle og de dybeste dyb indgår i det. Landet endnu dybere end "landet uden sol" beliggende i jordens indre kerne af smeltede flydende masser er i dette univers beboet, og fra dette land kaldet Bism kommer gnomen og hans artsfæller. Heksen har med sin troldoms-kraft tvunget dem op i "landet uden sol" for at gøre dem til slavearbejdere for sit projekt. Men alt det havde de glemte, indtil de hørte braget, og fortryllesen blev brudt.

"Vi vidste ikke, hvem vi var, eller hvor vi hørte til. Vi kunne ikke gøre noget eller tænke noget ud over det, hun puttede ind i hovedet på os. Og det var lutter triste og dystre ting. Jeg har næsten glemt, hvordan jeg skal fortælle en vigtighed eller danse en svingom. Men i samme øjeblik som braget kom, og kløften åbnede sig og havet begyndte at stige, kom jeg i tanke om det hele."

Hvor har vi hørt om det før? I historien om Rilian, ja, men også i Lewis' egen historie. Hvor var glæden, hvor var livet

i de år, Jesus var fraværende i Lewis' liv. Lige så overrasket Rilian var over at finde sig selv og sin sande fortid igen, lige så overrasket er gnomerne, lige så overrasket som Lewis selv havde været det. "Surprised by Joy" det var forskellen, det var, hvad livet underlagt Jesus som Herre gav til forskel.

Det var altså ikke kun sig selv, børnene havde befriet ved at hugge hovedet af heksten, det var også myriaderne af gnomer.

"..... Golog viste vej. Mens han gik, blev han ved med at råbe, at han havde godt nyt: at heksten var død, og at de fire overfladefolk ikke var spor farlige. Og de, der hørte ham råbe det, råbte det videre til andre, således at hele underverdenen få minutter efter gav genlyd af råb og jubel, og gnomer i hundredtal, ja, tusindtal, begyndte at trænges om Kulmanke og Snefnug og hoppede og dansede, slog vejrmøller, stod på hovedet, sprang buk og fyrede store lynkinesere af. Og prinsen måtte fortælle historien om sin egen forhekselse og befrielse mindst ti gange".

Sådanne overdådige jubelscener er indlagt flere steder i Narniakrønikerne, hvor de falder ind med jubelsangen og jubelscenerne i Bibelen, lige fra jubelsangen ved Sivhavet over glædessangen ved Herrens fornyede indtog på Zion i Esajas 40 over jubelsangen, som de mangfoldige himmelske hærskarer lovsang Gud med hin nat, Jesus blev født i Bethlehem, over glæden i faderhuset, da den fortabte søn vendte hjem igen til Paulus' jubel over Gud i flere af sine breve til kulminationen af alle lovsange - det store jubelkor til Gud og Lammet, som den store frelste skare bryder ud med i Åb 5.

Så nødigt vi vil, må vi bryde af nu, men vi skal nok vende tilbage.

Må vi be' om

lidt begejstring

Artiklen om lovsangsbølgen i sidste nr. har givet anledning til en artikel af Knud Aage Bach om samme emne. Han beskriver sin egen vej til en større værd-sættelse af den nyere lovsang - som udfylder et tomrum i kirkens liv og tilbedelse af Gud.

Det var godt nok noget af en oplevelse at se godt 100 kirkefremmede unge helt oppe på stolene til vores skoles sommerferieafslutning. Lovsangen brusede gennem salen og løftede os alle op i en anden sfære.

Denne oplevelse er jeg meget sikker på, at vi ikke havde fået, hvis vi som skole havde satset på den mere almindelige, den traditionelle salmesang som lovsangsinstrument i modsætning til den nyere lovsangsstil.

Lad denne praktiske erfaring stå et øjeblik! Og lad os så prøve at se lidt på dilemmaet mellem salmesangen og det nyere fænomen lovsang.

Ingen tvivl om at det er noget, der kan vække de store følelser. Og blandt kristne diskuterer man jo ikke, man holder fred, og derfor lader man emnet ligge. Men spørgsmålet er om den sædvanlige konfliktskyhed er særlig åndelig, for slet ikke at tale om at den måske ikke er

særlig frugtbar i længden. Det er jo rent faktisk dér, hvor der er modsigelse, at man udvikles.

Som kirkekorsdreng oplevede jeg engang en sådan modsigelse. Min mor havde slæbt mig med ud i et mindre missionshus, hvor vi blev diventeret med et strengekor. Det var i den grad en vederstyggelighed for mine ører, at der skulle en mand fra Frelsens Hær til, før jeg fik et andet syn på den form for kirkelig musik.

Nu har guitaren om jeg så må sige erobret pladsen fra orgelet. I hvert fald i frikirkelige kredse, og dermed er salmesangen kraftigt på retur.

Og ingen tvivl om at denne udvikling repræsenterer et voldsomt kulturtab. For selvfølgelig er det en forarmelse af en dansk gudstjeneste, hvis man ikke længere kan finde på at synge Grundtvigs salmer. Eller Ingemanns, eller Kingos, eller hvem det nu måtte være.

For salmerne repræsenterer en tradition som går virkelig langt tilbage i kirkens liv. Ja, noget tyder på at

uden kirken havde vi slet ikke haft den flerstemmige musik. Historien lærer os endvidere, at i de perioder og i de hjørner af kirkens liv, hvor musikken har været bandlyst fra gudstjenesten, har det bestemt ikke været Gud til ære og os til gavn!

Det er lidt underligt, at man skal have fx en Per Nørgård til at vise os det forunderlige i, at det er det samme princip, den samme orden, der ligger bag planetbanerne, som i forholdet mellem størrelsen på fingrenes knogler, som i forholdet mellem bestemte toneintervaller, nemlig Det gyldne Snit!

Fra klassisk til lovsang

Så selve skaberværket vidner om, at musik hører med til at tjene Gud.

Mange er så af den overbevisning, at den musik som er værdig og passende, for den rette Guds-tjeneste, kun kan være den klassiske musik.

Som ung kordreng var det min absolutte overbevisning! Lidet anede jeg dengang, at en af Bachs mest berømte og elskede koraler fra en af hans passioner var en simpel verdslig melodi: Inns-bruch, ich muß dich lassen!

Det var Christian Ramild fra Frelsens Hær, der på en ungdomslejr på Bornholm fik mig revet lidt ud af den vildfarelse, at det kun var den klassiske musik der var passende til brug i Guds-tjenesten.

Her stod han, den gamle frelsersoldat, med sin guitar og sin stråhat og sang den mest gribende enkle sang med de obligate to-tre akkorder. Her var langt til koralharmonisering, polyfoni og ophøjet melodiføring. Men det var, i modsætning til meget af det der fremføres i klassisk regi, ægte og ligetil. Og gribende! Det var ægte lovsang.

Jeg var vant til fx 12-stemmige Magnificatter og kan selvfølgelig stadig svømme aldeles hen over dem: Renæssance- og barokmusik er absolut blandt mine favoritter. Ingen tvivl om at komponisten fra den gang virkelig har komponeret sine formfuldendte satser ad Soli Deo Gloria: Til Guds ære alene.

Det var hans gudstjeneste.

Men i dag har vi, kulturelt som så meget andet, bevæget os meget langt væk fra dette tonesprog.

Vi gør meget ud af på vores skole at møde de kirkefremmede unge på en måde, som ikke får dem til at løbe skrigende bort fra alt, hvad der lugter af kristendom. Der er det nok ikke lige sagen, om jeg hver gang jeg har morgensang, møder dem med barokmusik, ligegyldig hvor meget jeg selv elsker Bach og Händel!

Desuden udgør musikken i salmerne egentlig ikke nødvendigvis den største barriere for moderne mennesker. Det er oftest teksterne.

Så min brutale påstand er, at hvis man i dag vil formidle en ægte atmosfære af lovsang, give mennesker en autentisk oplevelse af Guds-tjeneste, så må der lovsange til. Også moderne lovsange, man behøver jo ikke kaste salmebarnet ud med orgelbruset!

At salmerne i dag er næsten uforståelige for moderne mennesker, er ikke først og fremmest kirkens problem, det er skolens! Det er et kulturtab af dimensioner, at salmerne er på vej ud, men det er skolens undervisning, der er noget galt med.

Det er efterhånden sådan, at tekster fra midten af det forrige århundrede nærmer sig det uforståelige for moderne mennesker. Hvorfor? Fordi der ikke bliver undervist i det danske sprogs mangfoldighed.

Det er ikke få gange i min skolehverdag, at eleverne siger til mig: "Det kan man da ikke sige!" – "Jo, min gut, men der er tilsyneladende noget om det danske sprogs bredde, du ikke rigtig har lært!"

Lovsang dækker et tab

Naturligvis bør der være plads til den danske salmeskat i gudstjenesten. Men man må også indrømme, at det er de færreste af de gamle salmer, som dækker et forsømt behov i gudstjenesten, nemlig tilbedelsen og hengivelsen til Gud, og at de dermed ikke kan stå alene.

I Det Nye Testamente findes der ikke mange regelrette anvisninger på hvordan en gudstjeneste skal finde sted. Ifølge Apostlenes Gerninger var det brødsbrydelsen og lovsangen, som var hovedsagen. Prædiken, Ordets tjeneste, står faktisk ikke nævnt direkte, hvilket jo må være "choking news" for enhver

Jeg tror, lovsangen er med til at generobre et domænetab, som kirken har lidt under i århundreder. Det som har været tabt for hovedkirken, har levet op gennem århundrederne i visse dele af den som kontemplativ bøn.

rettroende protestant!

Vi véd fra Gamle Testamente, at lovsangen indtog en væsentlig plads i templets gudstjeneste, og ingen tvivl om at de første kristne overtog den praksis.

Deres gudstjeneste var præget af lovsang, deres hverdag var præget af lovsang og deres martyrium var præget af lovsang. Det véd vi rent historisk.

Et vendepunkt

Da jeg i sin tid påtog mig opgaven med at oversætte psalmodimaterialet, blev det også noget af et vendepunkt i mit eget liv. Denne grundige bibelundervisning satte nogle ting på plads for mig. Ikke mindst praksis har rykket nogle teltpæle.

Det er for mig ikke længere en noget diffus forestilling (og i verdslige øjne lettere latterlig tanke), at vi i evigheden vil have nok at gøre med at lovsynge og tilbede Den Allerhøjeste! Har man fået lov til at gå ind i lovsangens kontemplative dimension, kan man sagtens forestille sig, at man aldrig bliver færdig med den!

Jeg tror, lovsangen er med til at generobre et domænetab, som kirken har lidt under i århundreder. Det som har været tabt for hovedkirken, har levet op

gennem århundrederne i visse dele af den som kontemplativ bøn. Hinduisterne har "hugget" begrebet og gjort det til meditation.

Når der i Salmerne står omtalt "at grunde på hans ord", så er det meditative i fokus, som det til overflod fx fremgår af den alfabetiske Salme 119.

Det er bl.a. derfor, at jødisk bøn ofte består af korte bibeltekster, fx Esajas: *Ushawtem majim bessason*, I skal øse vand med glæde af frelsens kilder, som gentages igen og igen.

Det står noget i kontrast til vores lovsangspraksis, hvor man nærmer sig det sekteriske, hvis et "kor" synges mere end to gange lige efter hinanden! Men hvad er det, der bestemmer, at et "kor" kun må synges to gange? Den bibelske tradition eller vores fordomme?!

Der ligger en fantastisk Guds-tjeneste i dette at kunne glide ind i tilbedelsen, hvor det ikke længere er det, jeg siger eller synger, jeg koncentrerer mig om, men fokus alene er på Herren!

Ja, jeg skriver ordet gudstjeneste bevidst anderledes for at henlede opmærksomheden på, hvad ordet egentlig betyder. Det er en udbredt misforståelse at søndagsgudstjenesten (og hverdagsdittoen for den sags skyld også) først og fremmest drejer sig om mine behov.

Det er virkelig en misforståelse. Og misforståelsen er fatal. "Det var vel nok en god prædiken!" "Hvor er det godt, at vi har en præst/bibellærer, der er så god til at udlægge teksten!"

Det turde være evident, hvem der hér er bragt i fokus for menighedens "gudstjeneste". Man burde egentlig kalde det for "mennesketjeneste": "Hvem er det, der taler/har højmessen (mennesketjenesten) i dag? Pastor Sørensen! Nej, så gider vi ikke, vi venter til næste søndag!"

Hvad er det Jesus siger til den samaritanske kvinde? Faderen søger sande tilbedere (Joh 4). Dét er, hvad sand Guds-tjeneste går ud på, det er nemlig Gud, der skal tjenes, Gud der skal tilbedes. At denne tjeneste af Gud så har den "bivirkning", at jeg også bliver betjent og beriget, er jo kun fantastisk.

Men at Gud ikke skulle have behov, er en ubibelsk, muslimsk tankegang: Gud længes efter at se sin kærlighed til os mennesker blive gengældt. Det vidner

hele Den hellige Skrift om.

Det er faktisk dét hele frelsesværket går ud på. Ellers ville vores evighedsbeskæftigelse da også være meningsløs.

Det er et evigt kærlighedsforhold (ja, man tør jo næsten ikke bruges ordet, så profaneret det i dag er blevet), hvor de elskende giver til hinanden i en ubrudt opfyldelse af behov.

Salmesangen

Hvad er det da, der er "problemet" med salmerne? Som nævnt, vil jeg kalde det et voldsomt domænetab, et virkeligt udsalg af arvesølvet, at skolen har svigtet sin opgave med at gennemgå de gamle tekster og dermed lukke dem op for moderne mennesker. Spørgsmålet er, hvor fedt det er, at alting i dag er reduceret til kanon!

Hvis man har svært ved at tro min påstand, kan man blot høre lidt nøjere efter næste gang, man kommer ud for sidste vers af Grundtvigs *Den signede Dag*. Her afsløres det nemlig med al ønskelig tydelighed, om man har forstået Grundtvigs tekst på det lille ord *så* i strofens begyndelse: *Så rejse vi til vort Fædreland!*

Mange synger *så* i betydningen nu. Nu rejser vi, så er vi klar! Og viser dermed, at de ikke har forstået et pip af Grundtvigs ærinde. Det lille ord er nemlig afgørende for tolkningen af hele salmen!

Nej, Grundtvig siger *således* rejse vi til vort Fædreland! Hvordan? Som de lysets børn, som i kraft af Jesu komme til jord kan takke Gud, vi som har fået livet han gav af døde, vi som er blevet kysset af aftenrøden, således at vort blik må tindre, vi der på denne måde kan tale med venner i Guds underfulde lys. Det er på denne måde vi rejser til vort fædreland.

Men der er også et andet problem med de gamle salmer i relation til dimensionen lovsang, og det er det faktum, at påstanden om, at de fleste af salmebogens salmer skulle være lovsange, er notorisk forkert.

Kun 11 af Den Danske Salmebogs 754 salmer er rubriceret som lovsange! Og så er de 11 ikke engang alle lovsange i den kontemplative forstand, som jeg har gjort rede for ovenfor.

Alt hvad som fuglevinger fik,
alt hvad som efter fugleskik
med sanglyd drager ånde,
lovsynge Gud, for han er god,
han i sin nåde råder bod
på støvets ve og vånd!

Min sjæl, du har af alt på jord
i tanken og din tungen ord
de allerbedste vinger,
og friest er dit åndefang
når dybt du drager det i sang,
så højt i sky det klinger.

Hvad er vel og på jorderig
der sammenlignes kan med dig
i trangen til Guds nåde?
Og det var dig den ledte om
da med vor Herre hid den kom
på underligste måde.

Så vågn da op, min sjæl! bryd ud
med lovsangsrøst, og pris din Gud,
din skaber og genløser,
som så til dig i nåde ned,
og over os sin kærlighed
med Trøsteren udøser!

Og sig det til hver fugl på jord,
og sig til alle englekor
hvis sang livsaligst klinger,
at du med dem i væddestrid
vil prise Gud til evig tid
for ånde, røst og vinger!

N. F. S. Grundtvig, 1851

With My Whole Heart I will praise
You,
Holding nothing back, Hallelujah!
You have made me glad and now I
Come with open arms to thank You,
With my heart embrace, Hallelujah!
I can see Your face is smiling.
With my whole life I will serve You
Captur'd by Your love, Hallelujah!
O amazing love! O amazing love!

Lord, Your heart is overflowing
With a love divine, Hallelujah!
And this love is mine for ever.
Now Your joy has set You laughing
As You join the song, Hallelujah!
Heaven sings along, I hear the
Voices swell to great crescendos,
Praising Your great love, Hallelujah!
O amazing love! O amazing love!

Come, O Bridegroom, clothed in
splendour,
My Beloved One, Hallelujah!
How I long to run and meet You.
You're the fairest of ten thousand,
You're my life and breath, Hallelujah!
Love as strong as death has won me.
All the rivers, all the oceans
Cannot quench this love, Hallelujah!
O amazing love! O amazing love!

Graham Kendrick, Song 5:10; Rev 22:17

Grundtvigs salme om Gud

For at illustrere hvad jeg mener, vil jeg gerne stille to salmer/sange op mod hinanden: Grundtvigs *Alt hvad som fuglevinger fik* og Graham Kendricks *With My Whole Heart*.

Når Grundtvig opfordrer alle, som har fået fuglevinger, alle skabninger, som trækker vejret i sang på samme måde, som fuglene gør, så er hans fokus strengt taget ikke Gud, eller Gud er ikke den, han henvender sig til.

Han siger godt nok, at vi skal lovsynge Gud, fordi han er god, og at han i sin nåde afhjælper alt det, som mennesker har forvoldt af ulykke og skade. Men han henvender sig rent faktisk ikke

direkte til Gud i tilbedelse og lovprisning.

Misforstå ikke mit ærinde. Dette er en pragtfuld salme af Danmarks store nationalskjald, men den er ikke udtryk for lovsang i den forstand, vi taler om her, så god den ellers er.

I anden strofe går han videre med at opfordre skabningen til at synge i vilden sky, fordi han med sin tanke og sine ord har de allerbedste vinger, og fordi han kan trække vejret dybest og friest, når han synger, så at det kommer til lyde langt væk.

Der er ikke noget med falsk beskedenhed her: Lovsyng dog Gud, så det kan høres! Jeg er sikker på, at hvis der var

én der ville gå forrest ved March for Jesus, så var det Nikolaj Frederik Severin Grundtvig, og det i fuldt ornat!

I tredje strofe konstaterer han, at vi lovsynger Gud, ikke fordi vi er noget særligt: Hvem findes der på hele Guds grønne jord, der har større behov for Guds nåde end jeg? Men han trøster sig med, at det netop er ham, som Guds Hellige Ånd ledte efter, da Han kom med Vor Herre Jesus, formidlet ved et under!

Vågn da således op, og bryd ud i lovsange og pris din Gud, fortsætter han, din skaber og genløser som har set til dig i sin nåde, og som med Helligånden udøser sin kærlighed! Så der er grund nok til at juble og prise Gud i høje toner.

Han slutter sin ikke-lovsangssalme (ja, jeg driller lidt) med at udfordre alle jordens fugle og alle himlens engle til et væddemål eller en konkurrence om hvem, der kan prise Gud bedst i al evighed! For hvad? For det at kunne trække vejret (= jeg lever), for stemmen (= jeg kan høres) og for (sangens) vinger (= jeg kan ses)!

Summa summarum: Skønt Grundtvig ikke har skrevet en lovsang, som jeg vil tillade mig at definere den, så opfordrer han jo os helt klart til at synge lovsange.

Og bemærk venligst: Her er ikke plads til sarte nerver. Nej, det er vinduerne i Vartov på vid gab, så lovprisningen af Gud kan høres ud over hele Rådhuspladsen. – Hvad er nu det for noget sludder?! – Er det nu også det? Tænk lige på hvor Vartov ligger i forhold til Rådhuspladsen, og tænk lige på hvem der var præst ved Vartov i mange år!

Kendricks lovsang til Gud

Men her følger til gengæld en salme/sang som jeg vil kalde en ægte lovsang. Hvorfor? Lad os se på den:

Graham Kendricks fokus er fra første strofe gjort klart: Dette er en inderlig, hjertelig lovprisning af Gud. Som det ses, er den inspireret af Højsangens og af Åbenbaringens tale om brudgommens komme. Intet kan være mere hjerteligt.

Dette er virkelig en samtale fra hjerte til hjerte: Af hele mit hjerte ønsker jeg

Graham Kendricks fokus

er fra første strofe

gjort klart: Dette er

en inderlig, hjertelig lov-

prisning af Gud. Det er

virkelig en samtale fra

hjerte til hjerte.

at prise Dig, siger Kendrick. Jeg vil ikke holde noget tilbage (= intet i mig eller uden for mig skal forhindre mig i at lovprise Dig)! Hvorfor? Fordi Du har gjort mig glad, og nu kommer jeg med åbne arme for at takke Dig!

Han fortsætter med et ordspil: Jeg vil omfavne dig af hjertet/jeg vil af hjertet tilslutte mig dig/overgive mig til dig! Og hvad sker? Jeg kan se, at Du smiler. Graham Kendrick er i total overgivelse til Gud, og han kan se Guds reaktion på denne fuldkomne tilbedelse: Der hviler et smil over Guds ansigt!

Fordi jeg er indfanget af Din kærlighed, vil jeg tjene Dig med hele mit liv. Oh, hvilken kærlighed! Oh, hvilken kærlighed!

I anden strofe beskriver han, hvordan Guds hjerte flyder over med den guddommelige kærlighed, som er min for evigt. Billedet bliver endnu mere vidunderligt: Jeg ser nu, at Din glæde har fået Dig til at le højt, idet Du falder ind i sangen. Og himlen synger med, ja, jeg kan høre stemmerne bruse op i høje crescendoer, idet de priser Din store kærlighed. Oh, hvilken kærlighed! Oh, hvilken kærlighed!

Lovsangen ender så med, at den der synger (altså dig hvis du synger med) beder Brudgommen om at komme, klædt i al sin herlighed: Du min elskede, hvor jeg længes efter at løbe Dig i møde,

Du er den ypperste blandt titusinder, Du er liv og ånde for mig. En kærlighed stærkere end døden har (over)vundet mig. Alverdens floder og oceaner kan ikke slukke eller køln denne kærlighed! Oh, hvilken kærlighed! Oh, hvilken kærlighed!

Her er der måske en del, der er stået af. Det er simpelthen for meget føleri! – Men prøv engang at gå tilbage til Brorson, så skal I se kærlighedserklæringer!!

Dette dybtfølte behov hos den frelste til at erklære Gud sin uforbeholdne kærlighed, ser vi ikke i ret mange af salmerne i Den danske Salmebog som den ser ud i dag. Den dimension i Guds tjeneste skal også med.

Det er uden tvivl dette behov, der er i fuld overensstemmelse både med Skriften og traditionen, som lovsangen kan være med til at dække. Det bør man ikke kimse ad. Heller ikke selv om man ikke selv helt kan følge (eller føle) dette behov.

Det er vel heller ikke særligt åndeligt at se ned på dem, der i menigheden beder meget følelsesbetonet? Nej, åndelighed er for mig at se at give plads til begge dele, både til Grundtvig (ham kan vi bestemt ikke undvære, hverken som kristne eller som danske) og til Graham Kendrick (som vi heller ikke kan undvære, som den forsmag på Himlen han er)!

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: carsten@thomsen.as, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk, Karl-Jørgen Helmich, Toftemosevej 60, 2650 Hvidovre, tlf: 36 77 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 85 kr.